

Da de nævnte procedurer er overmåde komplicerede, henholdsvis endnu behæftet med stor usikkerhed, er størsteparten også af de seneste års studier baseret på anvendelsen af blandinger af produkter med den deraf flydende usikkerhed, hvad angår tolkningen af undersøgelsesresultaterne.

Det må således konstateres, at vi endnu befinder os ved begyndelsen af en rationel udforskning af cannabis' biologi og dermed også ved begyndelsen af en udredning af den med cannabis-indtagelse forbundne psykologisk-psykiatriske og sociale problematik.

I et forsøg på at belyse *h*'s „farlighedsgrad“ er det rimeligt at skelne mellem på den ene side fænomener, der knytter sig til den „akute“ indtagelse, henholdsvis til de tidligere stadier af et forbrug eller misbrug (A°) — og på den anden side fænomener, der knytter sig til et langtidsforbrug resp. kronisk misbrug (B°).

ad A°.

1°. I moderate doser har *h*. i almindelighed en let euforiserende og sederende virkning, som i nogen grad kan sammenlignes med alkohol's virkning. *H*. synes dog i højere grad end alkohol at influere på tankegangens coherens og på tidsoplevelsen, ligesom *h*.-virkningen i væsentlig højere grad er afhængig og påvirkelig af de omstændigheder, under hvilke stoffet indtages.

I højere doser fremkalder *h*. jævnlige fænomener, som kvalitativt forekommer beslægtet med hallucinogenernes, spec. LSD's effekt = perceptionsforstyrrelser, ændringer af legems- og tidsoplevelsen, hallucinatoriske oplevelser m. m. Dette har ført til den antagelse, at forskellen mellem *h*'s og de øvrige hallucinogeners effekt alene er af kvantitativ art, altså dosisbestemt. Herimod taler imidlertid bl. a. det forhold, at *h* i almindelighed virker beroligende og søvnfremkaldende, mens de „stærke“ hallucinogener typisk modvirker søvnens indtræden. Yderligere gælder det, at LSD i modsætning til *h*. medfører toleranse (fysiologisk tilvænning), og at Isbell og medarbejdere (1967) ikke har fundet „kryds-tolerance“ mellem tetrahydrocannabinol og LSD.

Mens *H*'s og LSD's biologiske virkningsmekanismer således synes at være kvalitativt

forskellige, er det af interesse at nævne et yderligere *klinisk* lighedspunkt mellem de to stoffer — nemlig det fænomen, at oplevelser i tilslutning til stofindtagelse, — fortrinsvis i form af visuelle forstyrrelser og abnorme legemssensationer — kan „melde sig“ spontant efter kortere eller længere tids stoffrihed, altså uden at den pågældende i den mellemliggende periode eller forud for genoplevelsen har indtaget stoffet. Dette har længe været kendt, når det drejer sig om LSD, idet „latensperioden“ her kan være af op til et års varighed, men det må nu anses for godtgjort, at sådanne *spontane genoplevelser* kan optræde også efter indtagelse af *h*.; dog er latensperioden her, efter de hidtidige erfaringer, af væsentligere kortere varighed (dage til uger), end hvad der kan ses efter LSD-indtagelse (Keeler et al., 1968). Fænomenet kan muligvis tages som udtryk for, at *h*. medfører en ganske indgribende modifikation af centralnervesystemets funktion. Skulle det vise sig at optræde nogenlunde hyppigt, indebærer det selvsagt en betragtelig, og indtil videre uforudsigelig, risikoforøgelse ved indtagelsen af *h*.

2°. Som nævnt må det anses for fastslået, at *h*. ikke medfører fysisk afhængighed i den forstand, at ophør af stofindtagelse udløser fysiske (fysiologiske) abstinenssymptomer. Addiction, som det typisk ses ved misbrug af stoffer af opiatgruppen, foreligger således ikke.

Omvendt må det anses for utvivlsomt, at *h*.-indtagelse i visse tilfælde kan føre til udvikling af såkaldt *psykisk afhængighed*, altså vanedannelse (habituation). Der er her ikke tale om et imperativt krav om at fortsætte med stofindtagelsen, men om en trang til eller et ønske om stadig påny at genopleve stofvirkningen, henholdsvis genopleve den situation — eventuelt det gruppetilhørsforhold — som kendetegner stofindtagelsen („involvement“).

Problemet omkring *h*'s vanedannende effekt, som naturligvis er af central betydning for en vurdering af stoffets „farlighed“, rummer en lang række indtil nu ubesvarede eller kun delvis besvarede spørgsmål. Når problemet er så vanskeligt at angribe, beror det bl. a. på, at de persongrupper, hvor en psykisk afhængighed af „ren“ *h*.-indtagelse kan formodes at foreligge, i vid udstrækning